

ВИРОБНИЦТВО НАСІННЯ ВИСОКИХ ГЕНЕРАЦІЙ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Багато століть зерно для України є одним із найважливіших та стратегічно значимих продуктів харчування. Цьому сприяє відмінне географічне положення території нашої держави, родючі ґрунти та сприятливий клімат. Важливим завданням сучасної аграрної економічної науки є оцінка досягнутого рівня виробництва зерна. Вчені найчастіше виділяють економічну, технологічну та соціальну ефективність, проте найбільш вживаним є показник урожайності вирощування сільськогосподарських культур. За даними Державної служби статистики, у 2015 р. спостерігається помітне зниження як обсягів валового виробництва зерна, так і його урожайності у порівнянні із попереднім роком (рисунок). Разом з тим, за період 2000-2015 рр. зафіксоване суттєве зростання показників урожайності зерна, що безумовно є позитивною тенденцією.

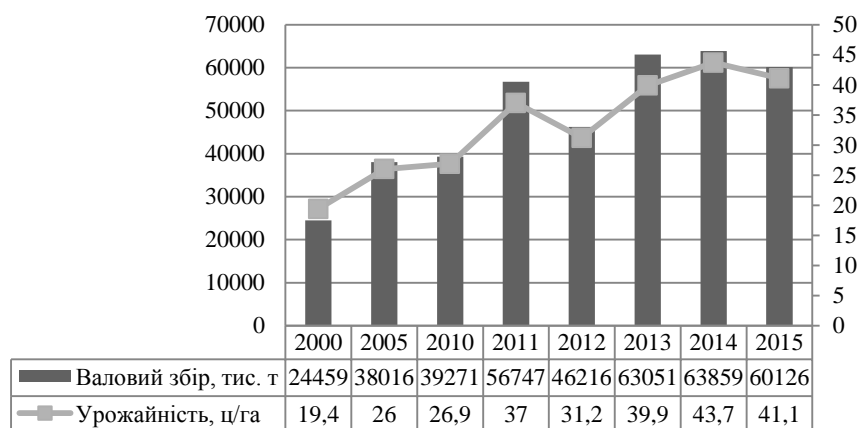

Рисунок. Динаміка показників валового виробництва та урожайності зернових культур в Україні у 2000-2015 рр.

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України (статистичний щорічник «Сільське господарство України у 2015 році»)

У зростанні показників ефективності вирощування зернових культур значну роль відіграє виробництво насіння високих генерацій. Більшість сортів чи гібридів такого насіння дає приріст урожайності по окремих зернових культурах в межах 50-70 ц/га (у 2-2,5 рази більше від посіву звичайного садивного матеріалу).

Авторське право на майже всі нові сорти та гібриди зернових культур має мережа наукових установ Національної академії аграрних наук України, лідерство серед яких займають Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва (м.Харків), Селекційно-генетичний інститут «Національний центр насіннезнавства та сортовивчення» (м.Одеса) та Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла (Київська обл.).

Для прикладу, за останні роки селекціонерами Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН України створені високопродуктивні конкурентоспроможні сорти пшениці озимої і ярої з високими хлібопекарськими властивостями; гібриди жита озимого, сорти тритикале озимого та ярого, ячменю ярого; гібриди кукурудзи різних груп стиглості; сорти проса й гороху з ознаками неосипаємості. Вказані розробки мають достатній генетичний захист від мінливих факторів навколишнього середовища – холоду, посухи, шкідників та хвороб. На східній Україні провідну роль в реалізації насіння високих генерацій відіграє Державне підприємство «Дослідне господарство «Елітне» Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України. За даними на 2016 р., підприємство реалізує насіння 8 сортів суперелітних, 10 сортів елітних і 3 сорти сертифікованого насіння зернових культур (ярої пшениці, ячменю, тритикале, гороху, гречки, проса, кукурудзи). Вся продукція підприємства проходить відповідну процедуру сертифікації якості і на прикладі цього господарства можна зробити висновок про позитив приднання України до міжнародних норм сертифікації насіння високих генерацій.

Таким чином, виробництво насіння високих генерацій є стратегічно значимою підгалуззю агропромислового комплексу, яка дозволяє суттєво підвищити врожай зерна – «годувальника народу» та джерела забезпечення продовольчої безпеки України.